

K odůvodnění skutkové povahy překročení štolý totiž nikterak nestačí, že snad poplatková dávka za určitý úkon vybraná nesouhlasí s příslušnou rubrikou štolního řádu pro dotyčnou korunní zemi vydaného. Neboť v první řadě sluší tu uvážiti, zdali vůbec dotyčný úkon byl též skutečně předsevzat tím způsobem, pro který ona sazba jest vytčena. Ve většině případů a zejména, pokud se pohřbů týče, téměř ve všech případech lze však konstatovati, že buď na ten úkon sluší vztahovati vyšší třídní sazbu, než kterou strana čítá, neb alespoň že při něm bylo použito různých jednotlivostí obřadnosti aktu zvyšujících, pro něž štolní řády vůbec žádné sazby nevykazují a za něž tudíž dle obyčeje nebo dle úmluvy přiměřený honorář požadován býti může. To platí jmenovitě pro mnohdy v pravdě cbitžné doprovázení mrtvol, pro očekávání příchodu stran často hodiny trvající, pro použití drahocennějších obřadních rouch (paramentů) a pod. V takových případech slušelo by pak dále uvážiti, zdali se nevyvinula místní nebo provincialní modifikace všeobecného štolního řádu, kteréž v odpor vzatá dávka skutečně odpovídá, nebo zdali v jednotlivém případě nebyla předem uzavřena zvláštní úmluva mezi duchovním správcem a stranou ohledně modalit úkonu, jenž měl býti předsevzat a o výši poplatku za úkon ten povinného. Ve všech těchto případech byla by pak žaloba ovšem bezdůvodná.

Jelikož nároky duchovenstva na štolu jsou zaručeny normami ve státních zákonech obsaženými (ve štolních řádech) a i shora uvedené jich modifikace se zachovávají nikoli bez vědomí a tím méně proti intenci zákonodárce, náležejí žaloby pro kontravenci a nároky náhradní před politické úřady správní. Příslušnost trestního soudu by musela býti odůvodněna zvláštními okolnostmi, jež spadají již mimo obvod pouhé praegravace. Z toho, že dle § 26 zák. ze dne 27. května 1874 správní úřad, prve než vynese nález, má slyšeti biskupský ordinariát, sluší souditi, že nelze prostě mechanicky bráti za měřítko patent o taxách štolních z minulého století pocházející, nýbrž že po právu pozůstávají též místní různosti, o nichž ordinariát může podati autentické svědectví.

Odsouzení vinníka a jeho potrestání (peněžitou pokutou až do 100 zl., v případě opakování žádostí za jeho odstranění s církevního úřadu) jest podmínkou pro nález na vrácení toho, co přes míru bylo žádáno. Žaloby tohoto druhu ostatně dle § 4 min. nař. ze dne 3. duhna 1855 č. 61 ř. z. nemají býti přijímány, když od domnělého překročení taxy uplynuly již 3 měsíce.

Řády tržní viz Tržnictví.

Řády vinařské.

I. Část všeobecná.

Jakkoli většina korunních zemí této poloviny říše zabývá se vynikající měrou vinařstvím a jakkoli vzájemný poměr majitelů vinic a osob u nich zaměstnaných vyhledává zvláštních uspořádání právního: má jedinké Štýrsko v oboru tomto žádoucí opatření; bylť vydán zemským zákonem ze dne 2. května 1886 č. 26. ř. z. řád vinařský pro Štýrsko. Objem tohoto služebního poměru, jakož i objem práv a povinností služebnictva tohoto jest celkem ve všech rakouských vinných zemích téměř povahy totožné, jelikož ustanovení štýrského řádu vinařského vytvořila se jen ze všeobecných zvyklostí a odtud i v ostatních korunních zemích docházejí tu většího, tu menšího použití.

II. Vinaři spadají v pojem čeledi, a o nich platí obdobná ustanovení, jaká stanoví jednotlivé řády čeledínské pro právní poměry čeledi.

Vinaři jsou osoby, které se přijímají za peněžitou mzdu, za jiné příjmy nebo za obě pospolu předkem ku vzdělávání vinic, avšak při tom vedou vlastní svoji domácnost. Přijme-li se do služeb vinař a nedojde při tom k zvláštním úmluvám co do vzájemných práv a povinností, vstupuje nový vinař do služeb za týchž podmínek, za kterých sloužil bezprostřední jeho předchůzce, pokud se podmínky tyto nepříčí řádu vinařskému. Vinaři přijímají se pravidelně na jeden rok, který počíná 2. únorem a sluje rok vinařský. Ku vzájemné výpovědi smlouvy vinařské ustanovena jest doba od 11. listopadu do konce listopadu a k nastoupení služby určen jest čas od 15. ledna až do 2. února. Nedá-li žádná strana v naznačené době výpovědi, sluší míti za to, že jest celý služební poměr obnoven mlčky i na příští rok. Každý vinař míti má knížku vinařskou, kterou vyhotoví představení obcí. Vůbec platí o vinařích o vyhotovení knížek vinařských, o uschování atd. obdobná ustanovení, jako v řádech čeledínských.

Vinař řádně přijatý musí v ujednanou dobu nastoupiti službu přibíra si pomocníky ve smyslu smlouvy a spolu dodati vymíněný počet zvířat domácích. Vystupuje-li vinař ze služeb, jest povinen řádně službodárci odvésti vše, cokoli mu bylo svěřeno k dočasnému používání, v dohled nebo uschování (jako: zařizovací předměty, stroje, nástroje, náčiní atd.). Zemře-li ženatý vinař, platí domněnka, že vdova přejímá povinnosti a práva muže svého na běžný právě rok vinařský, a že službodárce k tomu přistupuje; nastane-li jakákoli změna v osobě držitele vinic, má se tolikéž za to, že jak nástupce v držení tak i vinař zamýšlejí setrvati v původním poměru právním na dále. Ku zrušení poměru tohoto v jiných případech potřebí jest s té i s oné strany dřívější tříměsíční výpovědi.

II. Veškeré žaloby a stížnosti z poměru vinařského podati jest v době trvání tohoto poměru a 14 dní po skončení jeho u představeného oné obce, ve které leží dotyčná vinice. O náhradních nárocích až do obnosu 10 zl. rozhoduje rovněž představený obce. Každé úmyslné porušení nebo hrubé zanedbání povinností službodárce nebo vinaře trestá se k žádosti tresty pořádkovými až do 2 zl.; pokuty tyto plynou do pokladny oné obce, v jejímž obvodu leží vinice, a mohou být v případě nedobytnosti zaměněny v přiměřené tresty vězení až do 8 dnů.

Řády volební obecní.

Zásada v zákoně ze dne 5. března 1862 č. 18 ř. z. vyslovená, totiž že obce svoje zastupitelstvo časem voliti mají, byla uskutečněna volebními řády obecními, o nichž děje se již zmínka v uvedeném zákoně ze dne 5. března 1862 a které zákonodárství zemské v život uvedlo. Tyto volební řády obecní byly vydány zároveň s jednotlivými obecními řády. Ačkoli všechny obecní řády volební vyhovují zásadním ustanovením říšského zákona v plné míře, uchylují se přece ohledně svých bližších ustanovení tak značně, že pojednání o všech volebních obecních řádech musí se omeziti pouze na společné zásady, při čemž o zvláštnostech jednotlivých obecních řádů volebních lze jenom zběžně se zmíniti.

A) Volba obecního výboru.

I. Aktivní právo volební.

1. Zásadní ustanovení pro aktivní i pasivní právo volební obsahuje článek 4. st. zák. ze dne 21. prosince 1867 č. 142 ř. z. stanovící,